

Wereld zonder racisme

Nooit ging een VN-top onder zo'n slecht gesternte van start als de Durban Review Conference over racisme in Genève. Wat deed België daar? En de Kerk?

- ▶ De eerste dag al ontaardde de top (20-24 april) in scheldpartijen
- ▶ De slotverklaring is een lege doos
- ▶ Zo'n top is tegelijk utopisch én noodzakelijk

Lieve WOUTERS

Dat niemand minder dan de Iraanse president Mahmoud Ahmadinejad de openingstoespraak mocht geven, duidt op grote naïviteit bij de organisatoren, vindt alvast Jan Wouters, professor internationaal recht aan de KU Leuven. De president, die zelf niet echt trots moet zijn op het respect voor minderheden en mensenrechten in zijn land, noemde Israël „het meest wrede en racistische regime” ter wereld. Daarop verlieten alle EU-delegaties uit protest de zaal.

In 2001 vond deze top over racisme, discriminatie en andere vormen van onverdraagzaamheid voor het eerst plaats in Durban, Zuid-Afrika. „Toen al heerste er grote vooringenomenheid tegenover Israël, vooral in het kader van het ngo-forum dat parallel met de conferentie vergaderde”, stelt Wouters. „België, dat in het najaar van 2001 voorzitter was van de EU, heeft in Durban het onderste uit de kan gehaald om de slottekst aanvaardbaar te maken.”

Daarin werd onder meer erkend dat er wereldwijd een ernstig probleem is van racisme en werd een actieplan voorgelegd. Het Hoog Commissariaat van de VN voor de Mensenrechten beschikt echter over te weinig middelen om over de uitvoering van dit actieplan te waken. Daarom werd een opvolgconferentie belegd, onlangs dus in Genève. De voorbereiding werd toevertrouwd aan een comité en verliep zeer moeizaam: te elfder ure moest een uitgebreide ontwerp tekst met onaanvaardbare passages drastisch worden ingekort om een volledige mislukking van de conferentie te voorkomen.”

„Voor de nog kersverse president Obama kwam de conferentie te vroeg om er nog op te kunnen wegen. Daarom verkozen de VS om weg te blijven van de gesprekstafel. Toch mogen we aannemen dat Amerika, anders dan onder president Bush, in de toekomst wel aan het debat wil deelnemen. Obama heeft verklaard opnieuw zitting te willen hebben in de VN-Mensenrechtenraad.”

Anders dan Duitsland, Nederland, Italië, Polen en EU-voorzitter Tsjechoï vond ons land het wel de moeite om naar Genève te gaan. „België stak zijn nek uit door met een hoge vertegenwoordiging deel te nemen en de vergadering toe te spreken. Dat heeft te maken met de inspanningen die ons land in Durban deed en waarschijnlijk ook met het persoonlijke engagement van Karel De Gucht in het dossier van de mensenrechten.”

„Of het nuttig was? Enerzijds geloof ik sterk in de noodzaak

‘De wereld kan zich geen onverschilligheid veroorloven jegens de toenemende en schrijnende vreemdelingenhaat.’ © Belga

Zo sprak de Heilige Stoel

Aan de vooravond van de mislukte VN-top over racisme, discriminatie, vreemdelingenhaat en onverdraagzaamheid sprak paus Benedictus XVI zijn hoop uit dat „de aanwezigen zouden samenwerken in een geest van dialoog en wederzijdse aanvaarding”. Dat is nodig om „een einde te stellen aan racisme en om de universele geldigheid te bevestigen van de menselijke waardigheid en de mensenrechten”. Na de beschamende openingstoespraak van de Iraanse president liet het Vaticaan weten het misbruik te betreuren van dit VN-forum „voor poli-

tieke doeleinden met een extremistisch en offensief karakter tegen andere staten”. „Dit draagt niet bij tot dialoog maar brengt een onaanvaardbare sfeer van conflict teweeg. We moeten daarentegen goed gebruik maken van deze belangrijke gelegenheid”, zo zei de paus.

Embryoselectie

Aartsbisschop Silvano Tomasi, permanent waarnemer van de Heilige Stoel bij de VN, wees in zijn toespraak op problemen als volkerenmoord en etnische zuivering. „Oude vormen van uitbuiting maken plaats voor

nieuwe: vrouwen en kinderen worden verhandeld in een moderne vorm van slavernij, illegale migranten worden mishandeld, mensen die terecht of onterecht ‘anders’ worden bevonden, zijn het slachtoffer van sociale en politieke uitsluiting.”

„De Heilige Stoel waarschuwt ook voor een latente vorm van eugenetica die kan leiden tot de eliminatie van menselijk leven dat niet aan de vereisten van een bepaalde samenleving voldoet.” Hiermee verwees hij naar vruchtbaarheidstechnieken die de selectie van embryo's met zich mee brengt.

„Racisme en discriminatie moeten allereerst op school uit geschiedenisboeken en ander lesmateriaal geweerd worden, net als uit de media”, zei mgr. Tomasi, die ook pleitte voor godsdienstvrijheid. Om deze doelen te bereiken, is allereerst opvoeding nodig, zo vond hij. „En die opvoeding moet uitgaan van ethische en spirituele waarden die kwetsbare groepen zoals vluchtelingen, migranten en rondtrekkende volkeren, net als etnische en culturele minderheden, armen, zieken en gehandicapten weerbaarder kunnen maken. (LW)

van een globale multilaterale ontmoetingsplaats waar deze kwesties besproken worden. Hoe moeilijk ook, dialoog dringt zich op. De internationale gemeenschap kan zich geen onverschilligheid veroorloven jegens de wereldwijd toenemende en schrijnende gevallen van rassen- en vreemdelingenhaat.”

„Anderzijds is het slotdocument van Durban II niet om over naar huis te schrijven. In termen van concrete actiepunten is het een lege doos. Wat we vooral leren uit Durban II is dat de EU al in een veel vroeger stadium op het debat moet wegen en alle lidstaten op een rij moet zien te houden. Hopelijk komt er beterschap met de uitbouw van de Europese diplomatieke dienst, die overigens voorzien is in het Verdrag van Lisabon.”

Ook de Heilige Stoel trok naar Genève. Had de Kerk eigenlijk ook niet beter de eer aan zichzelf gehouden? Toch niet, vindt Wouters. „Voor de Kerk zijn de mensenrechten een belangrijk thema.

„De toespraak van de Heilige Stoel was de meest opbouwende van de hele top”

Ze hebben namelijk alles te maken met de menselijke waardigheid. Aartsbisschop Silvano Tomasi, de permanente waarnemer van de Heilige Stoel bij de Verenigde Naties, leverde bovendien een waardevolle toespraak, wellicht de meest opbouwende van de hele vierdaagse top. Hij legde

de nadruk op onderwijs en opvoeding om mensen van jongs af aan te leren omgaan met verschillen en in contact te brengen met wie om de een of andere reden ‘anders’ is of zo wordt beschouwd.” Jan Wouters voegt toe: „De deelname van de Heilige Stoel was ook dapper, want voor dat optreden kreeg het Vaticaan scherpe kritiek van joodse organisaties.”

De Kerk omarmde de mensenrechten in 1963 met de encycliek *Pacem in Terris* van paus Johannes XXIII. Daarin werden de mensenrechten aanvaard als een uiting van de waardigheid van iedere mens. De laatste tijd groeit echter de twijfel of de mensenrechten, die evolueren, in de toekomst wel zo mooi in eenklank zal blijven met het christelijk geloof.

Het ‘recht op abortus’ waar sommige organisaties voor pleiten,

botst zwaar met de kerkelijke ethiek. Maar Jan Wouters kan zich niet inbeelden dat het, wat dit zogenaamde recht betreft, in de wereld ooit tot een brede consensus komt. „Het staat immers haaks op het recht van het ongeboren kind om te leven.”

„Sommige zaken worden nogal snel verheven tot mensenrecht, waardoor er een zekere inflatie van het begrip dreigt plaats te vinden.” Steeds vaker krijg je ook conflicten tussen mensenrechten onderling, bijvoorbeeld in de discussie tussen vrijheid van meningsuiting en het verbod op racisme. „In die discussie heb je onderliggende waarden nodig om de rechten op elkaar af te toetsen. De menselijke waardigheid, waar de Heilige Stoel in zijn tussenkomst op hamerde, is zo'n basiswaarde.”